

Використання зіставного (контрастивного) методу при вивченні французької мови як третьої іноземної

Вивчення третьої іноземної мови (у нашому випадку французької) на базі першої та другої іноземної буде більш ефективним, якщо активно використовувати знання, набуті саме з першої та другої мов. З цією метою доцільним є використання контрастивного методу порівняння (методу зіставлення).

Зіставний метод (контрастивний) застосовується для вивчення будь-яких мов - споріднених і неспоріднених. Подібно до описового методу він спрямований на сучасний (певний) стан мови. Головним його предметом є дослідження структури мови в її подібностях та відмінностях [1: 367-368].

Зазвичай третю іноземну мову опанувати легше, ніж першу або другу [2: 27]. З досвіду вивчення першої та другої іноземних мов (англійської або німецької) студенти вже знають алгоритм вивчення іноземної мови, мають свою стратегію запам'ятовування, яку вони застосовують при вивченні третьої іноземної мови (французької). Специфіка вивчення французької мови як третьої іноземної в вищих навчальних закладах України полягає в тому, що у студентів складається багатомовність ще до того, як у них в навчальному розкладі з'являється новий предмет – французька мова. Рідна, перша іноземна, друга іноземна та третя іноземна мови утворюють унікальне явище – штучну поліглісію, на базі якої реалізується оволодіння студентами третьою іноземною мовою [5: 65-66].

Надалі спробуємо показати деякі можливі способи та методи розширення потенційного словника студентів, які вивчають французьку мову як третю іноземну. В навчанні третій іноземній мові велике значення має попередній лінгвістичний досвід студентів, який включає знання, уміння та навички, набуті ними при вивченні рідної, першої та другої іноземних мов, і позитивно впливає на засвоєння третьої іноземної мови [3: 44]. Існують єдині вихідні теоретичні позиції, загальні закономірності навчання французькій мові на базі англійської, урахування яких необхідне для досягнення ефективності навчального процесу. Одна з основних вимог – реалізація порівняльного підходу [4: 24].

Звичайно на методику викладання французької мови як третьої іноземної будуть суттєво впливати як схожість французької,

англійської та німецької мов, так і всі відмінності між ними. У методиці викладання іноземних мов добре відома «позитивна» і «негативна» роль попереднього лінгвістичного досвіду. Врахування та використання цього досвіду для вивчення нових мов, осмислення їх відмінностей від першої мови (або другої) сприяє більш міцному оволодінню мовами.

У той момент коли студенти починають вивчати третю іноземну мову, у їх пам'яті вже зберігається значний обсяг слів першої іноземної, другої іноземної та рідної мов, і лексичні одиниці третьої іноземної мови повинні зайняти своє місце в системі інших, їх семантичні значення повинні бути узгоджені. Тому процес засвоєння слів третьої іноземної мови пов'язаний з великим навантаженням на пам'ять. Таким чином, процес навчання лексиці третьої іноземної мови необхідно вибудовувати з урахуванням закономірностей роботи пам'яті як накопичувача і носія вербальної інформації в мозку людини, що впливають на продуктивність засвоєння лексики іноземної мови. Існують певні особливості, за яких об'єм засвоєння нових слів зростає, а саме:

- при пред'явленні і запам'ятовуванні лексики на основі зв'язного в смисловому плані тексту;
- при включенні лексики в різноманітну мовну практику;
- при осмисленому способі запам'ятовування;
- при асоціативній організації лексичного матеріалу в пам'яті.

Досвід у вивченні рідної мови та іноземних мов дає можливість здійснювати позитивний перенос вже отриманих знань, умінь та навичок на процес вивчення третьої іноземної мови. Це перенесення можливе, насамперед, на рівні навчальних умінь: студенти застосовують вже відомі їм навчальні стратегії при вивченні третьої іноземної мови, в тому числі компенсаторні прийоми, що дозволяють уникати труднощі. Їх розвиток вкрай важливий для навчання третій іноземній мові. Наявність подібних лінгвістичних явищ у досліджуваних мовах значно полегшує їх засвоєння, студенти схильні порівнювати ці мовні явища, знаходити аналогії, робити власні узагальнення на основі спостережень [4: 24].

Позитивний перенос може суттєво полегшити оволодіння французькою мовою як третьою іноземною, якщо його послідовно використовувати. Позитивний вплив англійської мови, і в меншій мірі німецької, при ознайомленні студентів з новими лексичними одиницями французької мови досить помітний. Французька, а також англійська і німецька мови, які належать до різних груп мов (романська і германська) та однієї індоєвропейської сім'ї мов, на всіх лінгвістичних рівнях мають ряд відповідностей та відмінностей.

У лексиці французької мови буде особливо велика частка позитивного переносу з англійської мови: з відомих причин 57% від загальної кількості слів в англійській мові становлять слова французького та латинського походження. З іншого боку, розвиток французької мови з кінця XIX століття, а особливо останнім часом, характеризується значним впливом англійської мови і проникненням у її словниковий склад великої кількості англіцизмів. Опорою для запам'ятовування також можуть слугувати й інтернаціоналізми. Чим більший словниковий запас студентів у першій та другій іноземних мовах, тим більше опори вони можуть отримати при вивченні третьої іноземної мови. Частина слів студенти в змозі зрозуміти без звернення до словника, якщо їх ознайомити з деякими прийомами розкриття значення слів.

Слід, однак, враховувати, що позитивний перенос при зоровому сприйнятті і впізнавання лексики не виключає негативного уподібнення. Поряд з можливостями позитивного перенесення при мультилінгвальному навчанні виникають проблеми інтерференції – негативного впливу – рідної, першої та другої іноземної мов на третю іноземну мову. Проте лексичний рівень піддається інтерференції значно меншою мірою, ніж фонетичний [4: 24].

Отже, існують значні можливості для позитивного переносу та інтенсифікації процесу навчання французької мови на базі англійської та німецької мов. Контрастивний метод, залишаючись одним з основоположних принципів навчання третьої іноземної мови, протягом усього курсу навчання французької мови відіграє різну за значимістю роль. З розвитком і поліпшенням якості умінь і навичок у третій іноземній мові, збільшенням обсягу засвоєння мовного матеріалу відбувається поступове зменшення впливу першої іноземної мови, а також і другої, на третю іноземну мову. З часом студенти починають усвідомлювати внутрішні закони побудови системи французької мови, формується так зване «відчуття мови». Наприклад, протягом вивчення лексики на першому етапі студенти запам'ятовують і вживають нові лексеми не стільки за формальною подібністю зі словами першої іноземної мови, скільки за асоціативним зв'язком, ототожненням з уже відомим у третій іноземній мові. Хоча все ще можливий як тривалий перенос, так і інтерференція, наприклад, через розбіжність значення слова в різних мовах [4: 29].

Зіставний метод при вивченні третьої іноземної мови створює умови для інтенсифікації процесу навчання, для досягнення його результативності. І таким чином, основними складовими ефективної методики навчання третьої іноземної мови є врахування в процесі навчання подібностей та відмінностей мов, які складають полігლოსію, та опора на лінгвістичний досвід студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник. Видання 2-ге, виправлене і доповнене / М. П. Кочерган : – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 464 с. (Альма-матер)
2. Барышников Н.В. Французский язык как второй иностранный в средней школе и особенности его преподавания / Н. В. Барышников // ИЯШ. – 1998. – №5 – 27 с.
3. Шацкова М. Л. Некоторые приемы опоры на английский язык при обучении французскому как второму иностранному (на базе английского) / М. Л. Шацкова // ИЯШ. – 2003. – №3. – С. 44-48.
4. Шапкіна О. М. Лінгвістичні передумови розширення словника на основі багатозначності / О. М. Шапкіна // У книзі: Питання романо-германської філології та методики викладання іноземної мови. – Вип.6 – К., 1979. – С. 151-156.
5. Ручка М. Використання набутих знань раніше вивчених мов при навчанні французької мови як другої іноземної / М. Ручка, О. Іскра // Рідна школа: Щомісячний науково-педагогічний журнал. – 2005. – №5. – С.65-66.